

5. Krajský soud v Praze jako soud odvolací po zjištění, že odvolání bylo podáno včas, k němu oprávněnou osobou a proti takovému usnesení soudu prvního stupně, proti kterému je odvolání přípustné, přezkoumal napadené usnesení soudu prvního stupně, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, ve smyslu ustanovení § 1 odst. 2 a § 28 z.ř.s. a § 212 a § 212a o.s.ř., a dospěl k závěru, že odvolání není opodstatněné.
6. Smrtí zůstavitele vzniká dědické právo, které poskytuje dědici (dědicům) právo na pozůstalost nebo na poměrný díl z ní a na nabytí dědictví (srov. § 1475 odst.1 a 3 a § 1479 větu první NOZ). K nabytí dědictví z pozůstalosti samozřejmě nepostačuje sám o sobě vznik dědického práva. Právní úprava dědického práva vychází z principu ingerence státu při nabývání dědictví; stanoví, že pozůstalost po každém zůstaviteli musí být projednána a rozhodnuta soudem, že řízení o pozůstalosti se u soudu zahajuje i bez návrhu, že nabytí dědictví potvrzuje soud a že v řízení o pozůstalosti musí být projednáno (s výjimkou majetku a dluhů, o nichž zákon stanoví, že se k nim v řízení o pozůstalosti nepřihlíží) veškeré jmění zůstavitele patřící do pozůstalosti. Podle usnesení soudu o dědictví se nabývá dědictví (s výjimkou nabytí dědictví následným dědicem) s účinností ke dni vzniku dědického práva.
7. Řízení o pozůstalosti má za cíl především zjistit, komu svědčí dědické právo (kdo se má stát zůstavitelovým dědicem nebo zda majetek připadne státu jako tzv. odúmrtí), potvrdit nabytí dědictví jedinému dědici (státu) nebo vypořádat jmění zůstavitele (s výjimkou majetku a dluhů, o nichž zákon stanoví, že se k nim v řízení o pozůstalosti nepřihlíží) mezi více dědiců. Zjišťování toho, komu svědčí dědické právo, má v řízení o pozůstalosti (zejména z hlediska jeho hospodárního průběhu) své opodstatnění jen tehdy, jestliže zůstavitel zanechal takový majetek, jehož nabytí má být potvrzeno jedinému dědici (státu) nebo který má být vypořádán mezi více dědiců. Ke zjišťování dědického práva proto soud v řízení o pozůstalosti přistoupí jen tehdy, jestliže zůstavitel zanechal majetek, jehož hodnota je vyšší než nepatrná, tedy - řečeno jinak - majetek, jehož hodnota přesahuje náklady vynaložené na jeho pohřeb; v případě, že zůstavitel nezanechal žádný majetek nebo že zanechal majetek bez hodnoty anebo že zanechal majetek jen nepatrné hodnoty, a že je proto v řízení o pozůstalosti bezpředmětné zjišťovat dědické právo, není tu žádný důvod k dalšímu pokračování v řízení; soud řízení o pozůstalosti zastaví.
8. Náklady pohřbu se hradí z pozůstalosti; nestačí-li pozůstalost ke krytí nákladů pohřbu, uhradí je ten, kdo je ochoten náklady uhradit, popřípadě obec, není-li nikdo jiný ochoten uhradit náklady pohřbu dobrovolně. V případě, že náklady pohřbu byly uhrazeny jinak než z pozůstalosti, je ten, kdo náklady uhradil, vypravitelem pohřbu a má z tohoto důvodu pohledávku vůči pozůstalosti a po skončení řízení o pozůstalosti proti dědicům; tato pohledávka má přednost před ostatními věřiteli. V případě, že soud řízení o pozůstalosti zastaví, může být zůstavitelův majetek bez hodnoty nebo majetek jen nepatrné hodnoty vydán vypraviteli pohřbu, aby tak obdržel alespoň částečnou kompenzaci za to, že byl ochoten (v případě obce povinen) uhradit náklady zůstavitelova pohřbu.
9. Platná právní úprava (zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů) stanoví, že soud řízení o pozůstalosti zastaví tehdy, nezanechal-li zůstavitel žádný majetek (srov. § 153 z.ř.s.), jakož i v případě, že zůstavitelův majetek bez hodnoty nebo majetek nepatrné hodnoty byl vydán vypraviteli pohřbu; vypraviteli pohřbu lze takový majetek vydat, jen jestliže s jeho nabytím vyslovil souhlas (srov. § 154 odst.1 z.ř.s.). Neuvádí však výslovně, jak má soud postupovat tehdy, není-li tu vypravitel pohřbu (protože náklady pohřbu byly uhrazeny z pozůstalosti) nebo nevyslovil-li vypravitel pohřbu souhlas s nabytím zůstavitelova majetku bez hodnoty nebo jeho majetku jen nepatrné hodnoty, tedy zda má být také v těchto případech řízení o pozůstalosti zastaveno nebo zda soud má rovněž majetek bez hodnoty nebo majetek nepatrné hodnoty projednat a rozhodnout o nabytí tohoto majetku jako dědictví.
10. Dosavadní judikatura soudů, mající původ již v sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století, vycházela ze závěru, že jako dědictví bude projednán také zůstavitelův majetek bez hodnoty

nebo jeho majetek jen nepatrné hodnoty, jestliže vypravitel pohřbu majetek odmítl převzít. Uvedený závěr však nemůže podle názoru odvolacího soudu v současné době obstát.

11. Odvolací soud přihlédl v první řadě k tomu, že dědic zpravidla nemá vůbec zájem nabytí takový majetek. Ten, komu svědčí dědické právo, nutně musí vzít v úvahu, že takovým dědictvím ve skutečnosti nic nezíská, protože na něj kromě majetku přecházejí zůstavitelovy dluhy a jiná pasiva pozůstalosti, a to zcela, nebo, uplatnil-li výhradu soupisu, jen do výše ceny nabytého dědictví; uhradí-li pohledávku vypravitele pohřbu, která má - jak uvedeno výše - přednost před ostatními dluhy, bude tím vyčerpána cena nabytého dědictví a dědici z nabytého dědictví nezůstane nic, navíc půjde "k jeho tíži" úhrada odměny a hotových výdajů notáře za úkony, které provedl v řízení o pozůstalosti jako soudní komisař. Uvedený poznatek vede všechny dědice zpravidla k tomu, že dědictví odmítnou, a dědictví případně státu jako tzv. odúmrť. Vyrozumívání dědiců o jejich dědickém právu (vždy dědiců ze zákonné posloupnosti, někdy i ze závěti) a posléze jejich úkony směřující k odmítnutí dědictví je spojeno s náklady, které vznikají (v nikoliv zanedbatelné výši) státu a dědicům a které byly vynaloženy (uvažováno z hlediska výsledku řízení) zcela zbytečně (nehospodárně), to vše má navíc za následek zdlouhavé řízení, aniž by to vedlo k rychlé a účinné ochraně práv všech dotčených osob; výsledek řízení, kterým je nabytí majetku státem na základě tzv. odúmrťi, byl přitom snadno předvídatelný, i kdyby tyto náklady nemusely být vynaloženy.
12. Vydáním zůstavitelova majetku bez hodnoty nebo jeho majetku jen nepatrné hodnoty se - jak uvedeno již výše - sleduje, aby vypravitel pohřbu obdržel alespoň částečnou kompenzaci za to, že byl ochoten (v případě obce povinen) "ze svého" uhradit náklady zůstavitelova pohřbu. Jestliže vypravitel pohřbu odmítl převzít takový zůstavitelův majetek, dal tím nepochybně najevo svůj nezájem o tuto byť jen částečnou kompenzaci. Podle názoru odvolacího soudu je nepřípustné (v rozporu s dobrými mravy a zneužitím práva), aby vypravitel pohřbu, který odmítl převzít zůstavitelův majetek bez hodnoty nebo jeho majetek jen nepatrné hodnoty, posléze požadoval (mohl požadovat) zaplacení své pohledávky (být jen zčásti) v penězích z pozůstalosti nebo po skončení řízení o pozůstalosti usnesením o dědictví po dědicích (státu).
13. Vzhledem k tomu, že nemůže být procesně ekonomické a že nemůže sloužit k rychlé a účinné ochraně práv, aby bylo v řízení o pozůstalosti zjišťováno dědické právo, jestliže tu není (nemůže být) ze strany osob, jimž vzniklo dědické právo, ve skutečnosti zájem na nabytí dědictví, které by tvořil majetek bez hodnoty nebo majetek jen nepatrné hodnoty, dospěl odvolací soud k závěru, že při použití ustanovení § 154 odst.1 z.ř.s. per analogiam je třeba takové řízení jako bezpředmětné zastavit.
14. Analogické užití ustanovení § 154 odst.1 z.ř.s. současně vyžaduje, aby se zastavením řízení o pozůstalosti bylo spojeno také rozhodnutí o tom, komu bude vydán zůstavitelův majetek bez hodnoty nebo jeho majetek nepatrné hodnoty. Je zřejmé, že nemůže být vydán vypraviteli pohřbu, který s jeho nabytím nevyslovil souhlas a kterému proti jeho vůli takový majetek nelze "přikázat" do vlastnictví. Podle názoru odvolacího soudu bude takový majetek vydán tomu, komu smrtí zůstavitele vzniklo dědické právo, jestliže o to projeví zájem. I když se nestal (a nemohl stát) skutečným zůstavitelovým dědicem, je jeho vztahem k zůstaviteli odůvodněné, aby mu byl majetek vydán (a nabyl jej do vlastnictví), samozřejmě jen tehdy, jestliže o takové vydání požádal, popřípadě s ním vyslovil souhlas.
15. Nemá-li zájem o zůstavitelův majetek bez hodnoty nebo jeho majetek nepatrné hodnoty nikdo, komu vzniklo smrtí zůstavitele dědické právo, je nutno dovodit, že majetek bude vydán státu. Odvolací soud vzal v úvahu, že státu sice nesvědčí dědické právo, že však nabývá zůstavitelův majetek jako tzv. odúmrť (a hledí se na něj, jako by byl zákonný dědic), kdyby nebylo řízení o pozůstalosti zastaveno, kdyby nedědil žádný dědic podle dědické smlouvy nebo podle závěti anebo podle zákonné posloupnosti a kdyby skončilo by na základě usnesení o dědictví, a je tedy zcela odůvodněné, aby nastal stejný výsledek rovněž tehdy, bylo-li řízení (ze shora uvedených důvodů) zastaveno.

16. Z uvedených důvodů dospěl odvolací soud k závěru, že nejlépe je vyhověno zásadě procesní ekonomie a dosaženo rychleji a efektivněji (bez nutnosti zejména zjišťovat nositele dědického práva v šesti dědických třídách ze zákonné posloupnosti, řešit případné schválení úkonů učiněných za nezletilé soudem apod.) a zejména za značné finanční úspory potřebného výsledku, tj. nabytí zůstavitelova majetku bez hodnoty nebo jeho majetku jen nepatrné hodnoty osobou, které by jinak svědčilo dědické právo, nebo státem, jestliže žádná z těchto osob o majetek neprojevila zájem.
17. Napadené usnesení soudu prvního stupně o zastavení řízení a o vydání zůstavitelova majetku státu (když nikdo z dědiců ze zákonné posloupnosti o majetek neprojevil zájem) je v souladu s užitím ustanovení § 154 odst.1 z.ř.s. per analogiam. Odvolací soud proto toto usnesení podle ustanovení § 219 o.s.ř. jako ve výroku věcně správné potvrdil.

Poučení o opravném prostředku:

Proti tomuto usnesení je možné podat dovolání, jestliže rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o.s.ř.), a to ve lhůtě dvou měsíců od doručení tohoto usnesení prostřednictvím Okresního soudu Praha - východ.

V Praze dne 28. dubna 2020

JUDr. Ljubomír Drápal v. r.
předseda senátu